

Mottagare
Regionstyrelsen

Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling

Förslag till beslut

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Regiondirektören har fått i uppdrag (RS § 264) att ta fram förslag på samverkansformer för landsbygdsutveckling (SAMLÄ) som en utveckling av den befintliga arbetsmodellen för landsbygdsutveckling. SAMLÄ är en process för långsiktig samverkan som ska skapa hållbara strukturer för dialog och utveckling i Gotlands landsbygder. Arbetet sker i nära samverkan med lokala aktörer och inspireras av Byggsam-modellen i Örnsköldsvik.

Ärendet delrapporterades senast till regionstyrelsen i januari 2026. Processen med framtagande av samverkansformer ska, enligt givet uppdrag, ske i nära samverkan med lokala utvecklingsaktörer, GUBIS, Hela Sverige ska leva och Svensk Handel Gotland. Idag består arbetsgruppen för SAMLÄ av representanter från dessa organisationer men även tjänstepersoner från samhällsbyggnadsprocessen inom Region Gotland. Förslaget ska omfatta indelning i geografiska samverkansområden, etablering av lokala samverkansformer och framtagande av gemensamma arbetsformer. Uppdraget ska slutlevereras till budgetberedningen 2026 och implementering 2027. Uppdraget syftar till att skapa tydliga roller, stabil finansiering och gemensamma prioriteringar för att stärka platsens utveckling. Under 2026 tilldelas fem geografiska områden 180 tkr vardera för att inom fem piloter testa och utvärdera modellen för samverkan inom SAMLÄ.

Ärendebeskrivning

Regiondirektören har fått i uppdrag (RS § 264) att ta fram förslag på samverkansformer för landsbygdsutveckling, detta som en utveckling av befintlig arbetsmodell för landsbygdsutveckling. Bakgrunden är att nuvarande samverkansformer inte fungerar optimalt, viktiga utvecklingsfrågor saknar ”ägare” och projektbaserade insatser avstannar när finansiering upphör. Det behöver finnas hållbara strukturer för samverkan för att utveckla Gotlands landsbygder.

Arbetsgruppen har identifierat att utkomsten av SAMLÄ behöver lösa följande:

- Skapa tydliga roller, ansvar och kontaktvägar så att frågor inte

försvinner.

- Säkerställa dialog och delaktighet tidigt i processer – innan beslut tas.
- Skapa långsiktighet genom stabil finansiering och hållbara arbetssätt.
- Avlasta det ideella arbetet och bygga långsiktig kapacitet lokalt.
- Bygga tillit, lyhördhet och en kultur där frågor hanteras öppet och prestigelöst.
- Samla lokala frågor och prioritera gemensamt – inte låta hjulet uppfinnas igen.
- Stärka platsens utvecklingskraft och framtidstro genom synliga resultat.
- Göra Region Gotland mer närvarande och tillgänglig i landsbygderna.
- Göra Region Gotlands processer begripliga och transparenta med regelbunden återkoppling.

Sedan senaste åiterrapporteringen i januari 2026 har arbetsgruppen för SAMLA under sina arbetsmöten fördjupat sig i de olika platserna. Representanter från samhällsbyggnadsprocessen, inom teknik och samhällsbyggnadsförvaltningen, har utifrån Bostadsboken presenterat fakta för de olika platserna för att beskriva dess olika förutsättningar.

Piloter 2026

Arbetsgruppen har beslutat sig för att de 900 tkr som anslagits för 2026 ska användas till att genomföra samverkanspiloter inom uppdraget. Under resterande del av året, med start i mitten av april 2026, kommer fem samverkansledare för fem geografiska områden på Gotland att ingå i SAMLAs samverkansprocess. Varje geografiskt område får 180 tkr utbetalt för en samverkansledare och kommer använda de ekonomiska medlen på olika sätt för att vi gemensamt ska kunna utvärdera hur de bäst kommer till nytta. Några kommer rekrytera samverkansledare, medan andra områden i stället köper tjänsten. Några vill använda alla medel till lön för samverkansledaren medan andra vill prova att också ha medel för någon specifik insats. 180 tkr per område är begränsat med pengar, så den långsiktiga tanken om att växla upp regionens finansiering med hjälp av projektmedel kommer inte att rymmas inom årets piloter. Tanken återstår dock att uppväxling av medel kommer framöver vara en viktig del i den långsiktiga finansieringen.

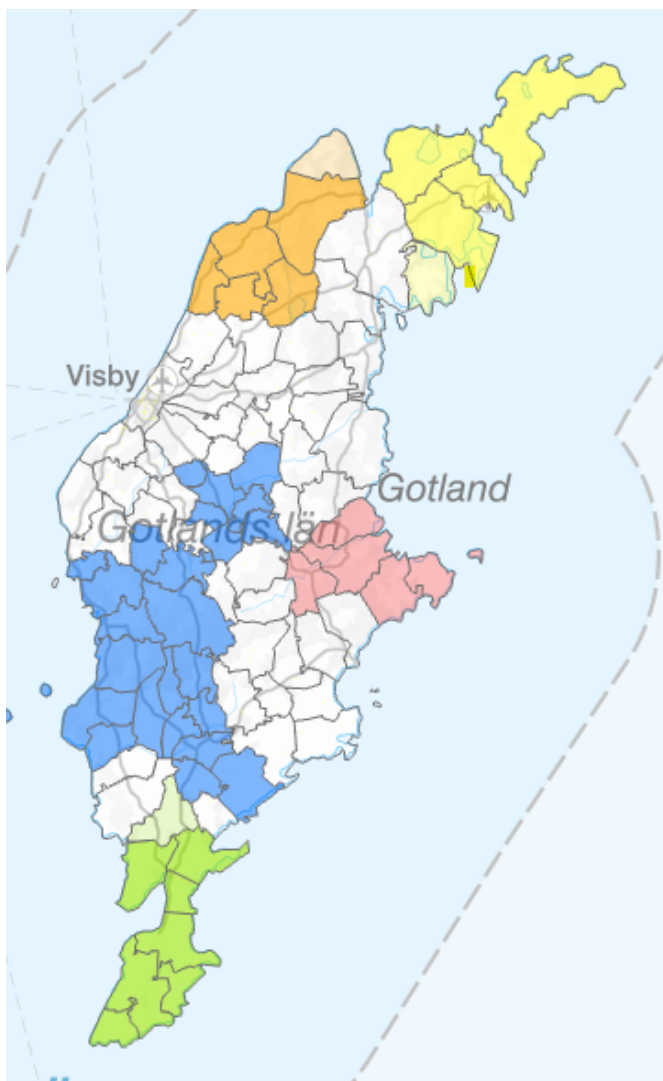

Bild 1. Pilotområden 2026 för SAMLA (bild från Bostadsboken).

De fem geografiska områdena illustreras i bild 1. De mörkfärgade områdena är där pilottesterna börjar. De täcker inte hela Gotland geografiskt men det ingår i uppdraget att stretcha områdena så att hela Gotland ingår i samverkansmodellen. De geografiska områdena föll sig så att de är ungefär samma som utvecklingsområdena i Översiktsplanen Gotland 2040. Områdena togs fram av arbetsgruppen under ett arbetsmöte där Gotlands olika platser diskuterades och önskan om att bygga vidare på redan befintliga strukturer togs omhand i områdesindelningen. Hur områdena blir slutligen återstår att se eftersom hela Gotlands geografi ska inkluderas. De som kommer vara piloter är följande:

- Norr – samverkansledare genom utvecklingsbolaget Nordligaste Gotlands utveckling
- Väst – samverkansledare genom utvecklingsbolaget Lustkusten
- Öst – samverkansledare genom Nygarn utveckling AB

- Tre orter i samverkan – samverkansledare ännu ej klar
- Storsudret – samverkansledare genom Hoburgs näringslivs intresseförening

Uppdraget för pilottestet med de fem samverkansledarena och en intern process inom Region Gotland för att hantera den gemensamma utvecklingsprocessen är följande:

- Piloterna ska utvecklas för att täcka hela Gotland geografiskt – utreda och utgå från ”gummibandsprincipen” (grundad av Roma intresseförening)
- Formulera hur regionen möter upp? Hur ser den interna processen ut för att ta omhand de gemensamma prioriteringarna för utvecklingsbehov in i regionens styrning och ledning?
- Landa i behov och förslag till långsiktig finansiering
- Utvärdera samverkan mellan samverkansledarna
- Befästa eller utveckla befintliga strukturer

Till budgetberedningen maj 2026

Till budgetberedningen 2026 kommer regionstyrelseförvaltningen lägga fram förslag på äskande för finansiering en långsiktig samverkan för landsbygdsutveckling. Äskandet kommer innehålla medel för bygderna men också medel för att internt inom regionens organisation bygga process för att hantera bygdernas och regionens samlade behov.

Utöver äskandet kommer ärendet att presentera hur struktur för organisering och planering av SAMLA kan komma att se ut.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att arbetsgruppen för SAMLA tillsammans med sina bygder har arbetat fram ett bra förslag till piloter och visar ett stort engagemang i att öka samverkan för att gemensamt utveckla Gotland.

Förvaltningens tidigare bedömning att SAMLA stärker kopplingen mellan den lokala utvecklingen och regionens strategiska mål, vilket är i linje med den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040. Regional utveckling uppnås bäst genom samhandling och samverkan är en väg att nå dit. Att strukturera arbetet för samverkan är också i linje med vad som hittills presenterats inom Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling (SVESAM) där samverkan mellan lokal och regional nivå föreslås bli mer formell och strukturerad.

I takt med att pilottesterna utvärderas måste Region Gotland utarbeta sin struktur och organisering för hur SAMLA omhändertas inom regionens organisation. Många av frågorna som SAMLA förväntas hantera är inom samhällsbyggnadsprocessen och regionen måste utveckla processer för att

säkra att de gemensamma behoven för utveckling av hela Gotland tas om hand i regionens planeringsprocess, inklusive budgetprocess. Genom att skapa en tydlig struktur för dialog och samverkan minskar risken för fragmenterade insatser och kortsiktiga lösningar.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-03-26
RS 2025-05-26 § 264

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör